

אמר רבי זירא: הא דבעי רב אמי — כבר פירשה רב יהודה.

דאמר רב יהודה אמר רב בדרוסה — עד שיאדים בשר כנגד בני מעיים.

נתמסמם הבשר במקום אחד - רואין אותו כאילו אינו. ואם יש בו טרפות כשניטל כולו, וכגון בצומת הגידין, הרי הוא טרפה. כי כשנתמסמם הבשר הרי הוא כאילו ניטל ממקומו. (62)

היכי דמי "נתמסמם"?

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: כל שהרופא גורדו, ומעמידו על בשר חי.

אמר רב אשי: כי הוינן בי רב כהנא, אייתו קמן ההיא ריאה, דכי הוה מיתבי לה, כאשר הושיבו אותה בצורת ישיבה, יתבה שפיר. וכי הוה מדלו לה, כאשר היו תולין אותה, הוה מיתלהא, מתפרקת, ונפלה תילחי תילחי, חתיכות — חתיכות. וטריפנא לה מדרב הונא בריה דרב יהושע, דאמר, כל שהרופא גורדו נקרא "המססה". וחתיכות אלו העומדות ליפול, נחשבות כאילו ניטלו מהריאה, ונמצא שחסרה הריאה.

רב נחמן אמר: נדרסה בקוץ — עד שתינקב לחלל הבהמה אין לחוש. אבל משהגיע הקוץ לחלל הבהמה, יש לחוש שמא ניקב את האיברים שבתוך החלל.

בדרוסה — משיאדים בשר כנגד בני מעיים.

רב זביד מתני הכי: בדרוסה — משיאדים בשר כנגד בני מעיים.

נדרסה בסימנים - עד שיאדימו סימנים עצמם.

אמר רב פפי: בעי רב ביבי בר אבוי:

הרי שנינו, וושט, נקובתו במשהו. לכן א-ד דרוסתו נמי פשיטא לי שהיא במשהו.

קנה — נקובתו בכאיסר. דרוסתו — בכמה צריכה להאדים?

בתר דבעיא, הדר פשטה: אחד זה, וושט, ואחד זה, קנה — דרוסתו היא במשהו.

מאי טעמא?

רואים אותו כאילו אינו. ואם כן קשה, מה מסתפקת הגמרא שם?

ומבארים שם התוספות, שדברי הגמרא כאן נאמרו רק בכגון בשר הריאה או גידים, שחסרון הבשר בהם מטריף, ולכן מחמירין בדין בשרם, שאם נתמסמם הריהו כאילו אינו. אולם להלן, אין חסרון הבשר כשלעצמו מטריף, אלא השבר שבעצם הוא שמטריף, ועד כמה שכל תפקידו של הבשר הוא להגן על העצם, יתכן שאף בשר שנתמסמם מגין.

אך הר"ן מבאר שאין זה ספק שמעמידים בו על החזקה, אלא ודאי הוא שתולים בכלב ולא בחתול. ובשם הרא"ה הביא הר"ן שאין לתלות בדריסת החתול, כי דריסה מילתא אחריתא היא. והיינו, כיון שיש כאן נקב, אין לנו לתלות בארס החתול, שהוא דבר שאינו לפנינו, בשעה שיש לנו נקב, שהוא בפנינו.

62. לקמן עז א דנה הגמרא בשאלה אם היה הבשר החופה את רוב העצם מתמסמם, נרקב, מהו? ואילו כאן מבואר שאם נתמסמם הבשר

זיחריה, הארס, מקלא קלי, שורף ואזיל, מתפשט, אפילו בדריסה של משהו.

יטיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן, ויטיב וקאמר: דרוסה שאמרו צריכה בדיקה — צריכה את הבדיקה עד כנגד בני מעיים.

אמר ליה רב נחמן לרב יצחק בר שמואל: כיצד אתה אומר שהבדיקה היא עד כנגד בני המעיים, והרי האלהים! [לשון שבועה] מורי בה רב, היה מורה רב, שצריכה בדיקה מכפא ועד אטמא. וכדמפרש ואזיל:

ודנה הגמרא: מאי "כפא?"

אילימא כפא דידא, כף היד, שהיא העצם הרחבה של הכתף [ראה ציור בספר שיחת חולין], ועד אטמא היינו עד הירך, הרי היינו "כנגד בני מעיים", וכדאמר רב יצחק [שהרי גם הריאה והכבד נקראים "בני מעיים"], ומה מקשה עליו רב נחמן מדברי רב!?

אלא, מכפא דמוחא כף הגולגולת, כולל כל חלל הבהמה, ואף כנגד הסימנים, עד אטמא!

כי סליק כאשר עלה רב חייא בר יוסף לארץ ישראל מבבל, אשכחינהו מצאם לרבי יוחנן וריש לקיש, דיתבי וקאמרי: דרוסה שאמרו צריכה בדיקה — כנגד בני מעיים.

אמר להו: האלהים! מורי בה רב — מכפא ועד אטמא!

אמר ליה ריש לקיש: מנו רב? ומנו רב? מי הוא אותו רב שמזכירים את שמועתיו לפנינו תמיד, ולא ידענא ליה!?

אמר רבי יוחנן: ולא נהירא ליה, וכי אין אתה זוכר לאותו תלמיד, רב, לפני שירד

לבבל, ששימש את רבי רבה [הנשיא], ורבי חייא?!

והאלהים! כל אותן שנים ששימש אותו תלמיד בישיבת — אני שמשתי בעמידה. שהוא היה חשוב ממני, שאני הייתי צריך לעמוד, בשעה שהוא ישב.

ושאל ריש לקיש את רבי יוחנן: ומאן גבר? במה היא גדולתו של רב!?

וענה לו רבי יוחנן: הוא גבר בכולא. גדולתו של רב היא בכל, בין בתורה ובין בחסידות.

מיד פתח ריש לקיש ואמר: ברב, זכור הוא לי אותו האיש לטוב, שאמרו שמועה מפיו, שאם נמצאת הגרגרת כשהיא שמוטה ושחוטתה, ואין ידוע אם נשמטה לפני השחיטה או לאחריה - כשרה.

וטעמו של דבר, שאי אפשר לשמוטה שתיעשה שחוטתה. כי משנשמטה הרי היא יורדת למטה, לתוך הבהמה, ואי אפשר לשוחטה.

ורבי יוחנן אומר: יביא ויקף. יחתכנה בחתכים נוספים, בדומה לחתך השחיטה, וישווה אותם, ואם החתכים הנוספים דומים לחתך השחיטה, זוהי ראייה שנעשתה השחיטה אחר עיקור הסימנים ממקומם.

אמר רב נחמן: לא שנו שאי אפשר לשמוטה שתיעשה שחוטתה אלא שלא תפס בשעת שחיטה בסימנים. אבל תפס כשבא לשחוט בסימנים, ושחט — אפשר לשמוטה שתיעשה שחוטתה.

שנינו במשנה: זה הכלל כל שאין כמוה חיה — טרפה.

לאתווי מאי? — לאתווי שב שמעתתא, המבוארות לעיל.

דבי אנשי יוסף רישבא הצייד, מחו, היו פוגעים בגידא נשיא, בגיד הנשה של הבהמה בחץ או במקל, וקטלי, והיתה הבהמה מתה מאליה כתוצאה מהפגיעה הזאת, וקדמו ושחט אותה.

אתו לקמיה דרבי יהודה בן בתירא לשאלו מה דינה.

אמר לחו: וכי להוסיף על הטרפות יש? שאין המכה בגיד הנשה עושה אותה טרפה, אלא, אין לך אלא מה שמנו חכמים בטרפות!

דבי רב פפא בר אבא רישבא הצייד, מחו הכו בכוליא, בכליה של הבהמה, וקטלי, והיתה מתה מאליה כתוצאה מהמכה בכליה.

אתו לקמיה דרבי אבא לשאלו אם מכה זו היא טרפה.

אמר לחו: וכי להוסיף על הטרפות יש? אין לך אלא מה שמנו חכמים.

והוינן בה: מדוע אין מכות שכאלו, בגיד הנשה ובכליות, מטרפות אותה? והא קא חזינן דקא מתה כתוצאה ממכות אלו?!

ומשנינן: גמירי, דאי בדרי לה סמא, אם יפרו עליה סם של רפואה, חייא, היא תוכל להמשיך לחיות. והיינו, כיון שלמכות אלו יש רפואה, אין הן נחשבות טרפה.

מתניתין:

ואלו כשרות בבהמה:

ניקבה הגרגרת בלא חסרון איסר.

או שנסדקה הגרגרת לאורכה, ונשתייר ממנה למעלה ולמטה.

עד כמה תחסר הגרגרת ותהיה עדיין כשרה?

רבן שמעון בן גמליאל אומר: עד שישאר בה כאיסר האיטלקי.

נפחתה נחסרה הגולגולת, (63) ולא ניקב קרום של מוח. (64)

ניקב הלב, ולא ניקב עד לבית חללו.

נשברה השררה, ולא נפסק החוט שלה.

64. נחלקו רבותינו הראשונים האם גם כאשר נפחתה הגולגולת בשיעור גדול, כסלע, אין הבהמה נעשית טריפה כאשר לא ניקב המח. דעת רבינו תם [בתחילת הפרק, מב ב ד"ה ואמר] היא, שאין טריפה בלי ניקב המח, אף על פי שמצינו לגבי אדם, שאם חסרה בגולגולתו כסלע, הוא שיעור שימות בו. ועיין שם מהו החילוק בין אדם לבהמה. אבל רוב הראשונים

63. דנו רבותינו הראשונים האם חסרון הגולגולת הוא חסרון המהווה טריפה כשלעצמו, או שכל חסרונו הוא מחמת שעתיד המח להנבק. דעת התוס' [מב ב] והר"ש במסכת אהלות [ב ג] היא, שהחסרון הוא מחמת שעתיד המח להנבק. ואילו הרמב"ן והמאירי סוברים שהיא טריפה מחמת עצמה. ועיין בנודע ביהודה יו"ד ה, ובמהדורא תנינא סימן יב.

ניטלה הכבד, ונשתייר הימנח בזית.

המסס ובית הכוסות שניקבו זה לתוך זה, במקום שדפנותיהם מהודקים זה לזה, ובנקב שביניהם נשפך האוכל מאחד לשני, אך אינו יוצא לחלל הבהמה.

ניטל הטחול.

ניטלו הכליות.

ניטל לחי התחתון.

ניטלה האם הרחם שלה.

וחרוטה, צמקה הריאה בידי שמים. כגון ששמעה קול רעם, והצטמקה ריאתה כחריות של דקל.

הגלודה, בהמה שניטל עורה מעליה (65) —

רבי מאיר מכשיר, (66) וחכמים פוסלין.

גמרא:

כל מקום שנאמר "אלו", מיעוטא הוא, ומשמע, "אלו" ותו לא! (67)

אתמר: רבי יוחנן אמר: הא דשנינו בריש פירקין "אלו טרפות", דוקא הן, ולא אחרות.

ורבי שמעון בן לקיש אמר: הא דשנינו הכא "אלו כשרות", דוקא אלו, ולא אחרות!

כמאי קא מיפלגי? — בדרב מתנא.

דאמר רב מתנא: האי בוקא דאטמא [ראה ציור בספר שיחת חולין] דשף שזז מדוכתיה, ממקומו, הרי זה טרפה.

רבי יוחנן אמר "אלו טרפות" דוקא. הילכך, תנא שנה התנא במשנתנו טרפות, ותנא גם "זה הכלל", להביא גם דברים שלא שנה אותם ב"אלו טרפות", אך הם נכללים בכלל הזה.

וחזייה, ראה התנא של משנתנו, לדרב ב-ב מתנא [את מה שאמר רב מתנא, בוקא דאטמא דשף מדוכתיה הוא טרפה], דאתיא גם הוא ב"זה הכלל". דהיינו, שהיינו אומרים שגם הוא נכלל ב"זה הכלל", והוא טריפה, כדברי רב מתנא. ולכן מיטו התנא באומרו את המיעוט "אלו טרפות".

ומבאר הגמרא: מאי טעמא היינו כוללים את המקרה של רב מתנא ב"זה הכלל" של המשנה [אילולי המיעוט]? משום דדמיא

ובתוספתא פרק ג שנינו: איזוהי הגלודה, כל שהפשיט את העור ולא שייר בו כדי להעלות ארוכה. והרמב"ם בהלכות שחיטה [ט ז] כתב, בין שנקרע העור בידי אדם בין על ידי חולי, או שהשלג הכה אותה והופשט עורה.

66. ולמסקנת הגמרא חזר בו רבי מאיר.

סוברים שאם נחסרה הגולגולת בשיעור גדול הרי היא טריפה, אפילו אם לא ניקב המח [רש"י נד ב ד"ה כסלע, תוס' ושאר הראשונים]. וכתב רבינו ירוחם [נתיב טו אות ג] שאף על פי שאנו רואים שיש בני אדם שחסרה גולגולתם ביותר מטפח ובכל זאת הם חיים, אין לנו בטריפות אלא מה שמנו חכמים.

65. כגון מחמת שחין או מחמת מכה. רש"י.

67. רש"י